



**VISUOMENĖS NUOMONĖS TYRIMAS
„SMURTAS ARTIMOJE APLINKOJE“:
LYGINAMOJI 2014 M., 2015 M. IR 2016 M.
ATASKAITA**

2016 gruodžio mėn.



Turinys

1. Metodologija.....	3
1.1. Tyrimo tikslas	3
1.2. Tyrimo generalinė visuma	3
1.3. Tyrimo atranka.....	3
1.4. Tyrimo metodas	4
1.5. Lauko darbų techninė informacija	4
1.6. Tyrimo kokybės kontrolė.....	4
1.7. Respondentų demografinės charakteristikos.....	5
2. Tyrimo rezultatai	6
Išvados.....	20
Priedas	21
Anketa.....	21



1. Metodologija

1.1. Tyrimo tikslas

Ištirti smurto artimoje aplinkoje Lietuvoje mastą, pobūdį ir palyginti paskutiniųjų trejų metų tendencijas.

1.2. Tyrimo generalinė visuma

Tyrime dalyvavo asmenys, nuolatos gyvenantys Lietuvoje. Respondentų amžius –18 metų ir vyresni. Tyrimas reprezentuoja visos Lietuvos nuolatinius gyventojus su maksimalia 3,1 procento statistine paklaida.

1.3. Tyrimo atranka

Tyrime buvo taikoma daugiapakopė tikimybinė atranka vykdoma taikant geografinį stratifikavimą pagal gyvenamosios vietos dydį. Visa imtis yra suskaidoma į 3 stratas: miestus, kuriuose gyvena daugiau nei 40000 gyventojų (pagal 2015 m. rugpjūčio mėn. LR Statistikos departamento duomenis, tokių miestų yra 6, o juose gyvena apie 43 proc. tikslinės populiacijos), kitus miestus (gyventojų skaičius tarp 5000 ir 40000 gyv.), kuriuose gyvena apie 21 proc. populiacijos ir likusias vietas (36 proc. populiacijos).

Papildomai kiekviena iš šių strataų yra dar skaidoma į 6 stratas (didieji miestai) ir 10 strataų (likę miestai pagal apskritis). Imtis formuojama proporcingai šių strataų populiacijai. Kiekvienoje stratoje yra taikoma klasterinė Antrame etape iš VĮ „Registrų centras“ adresų registro duomenų bazės paprastosios atsitiktinės atrankos būdu, taikant atsitiktinių skaičių generatorių, yra atrenkami namų ūkiai – pirminiai atrankos punktai (viso 105 punktai). Kiekviename klasteryje taikant tikimybinės maršrutinės atrankos principą yra apklausiami po 15 - 20 respondentų. Šis metodas taikomas pirmoje ir antroje stratoje.

Trečiojoje stratoje (mažesnės nei 5000 gyventojų gyvenvietės) taip pat yra taikoma stratifikacija pagal 10 apskričių ir imtis formuojama proporcingai populiacijai. Taip pat yra taikoma klasterinė atranka, kiekviename iš 39 klasterių apklausiant po 10 respondentų.



Klasteriai (seniūnijos) yra atrenkami iš seniūnijų sąrašo, taikant atsitiktinę – tikimybinę atranką (su atsitiktinių skaičių generavimu).

1.4. Tyrimo metodas

Visi respondentai apklausti tiesioginio interviu naudojant kompiuterį (CAPI) respondento namuose metodu.

1.5. Lauko darbų techninė informacija

Tyrimas buvo atliktas 2016 m. lapkričio 25 – gruodžio 12 dienomis. Apklausą atliko 51 interviuotojas.

Apsilankymų rezultatai	Skaičius	Proc.
<i>Viso aplankyta namų ūkių</i>	4065	100.0%
<i>Užbaigtas interviu</i>	1049	25.8%
<i>Atsisakyta dalyvauti apklausoje</i>	1002	24.6%
<i>Visiškai jokio kontakto</i>	2014	49.5%

Atsisakymo dalyvauti apklausoje priežastys	Skaičius	Proc.
<i>Pinigų švaistymas</i>	185	18.5%
<i>Nejdomu</i>	182	18.2%
<i>Laiko švaistymas</i>	173	17.3%
<i>Netinkamas laikas (pvz., serga, prižiūri vaikus) ar kitaip užsiėmęs/-usi (pvz., priima svečius)</i>	159	15.9%
<i>Pažeidžia jo/jos privatumą AR neteikia asmeninės informacijos</i>	91	9.1%
<i>Niekada nedalyvauja apklausoje</i>	52	5.2%
<i>Nepasitiki apklausomis</i>	44	4.4%
<i>Neįsileidžia svetimų į savo namus/bijo juos įsileisti</i>	31	3.1%
<i>Nemėgsta tyrimo temos</i>	29	2.9%
<i>Per dažnai dalyvauja apklausoje</i>	19	1.9%
<i>Respondentas nesutinka, nes dalyvauti neleidžia partneris/-ė, šeima ar kas kitas</i>	17	1.7%
<i>Bloga ankstesnė patirtis</i>	9	0.9%
<i>Nežino pakankamai/nieko tyrimo tema, jam/jai yra sunku atsakyti į klausimus</i>	1	0.1%
<i>Kita</i>	10	1.0%

1.6. Tyrimo kokybės kontrolė

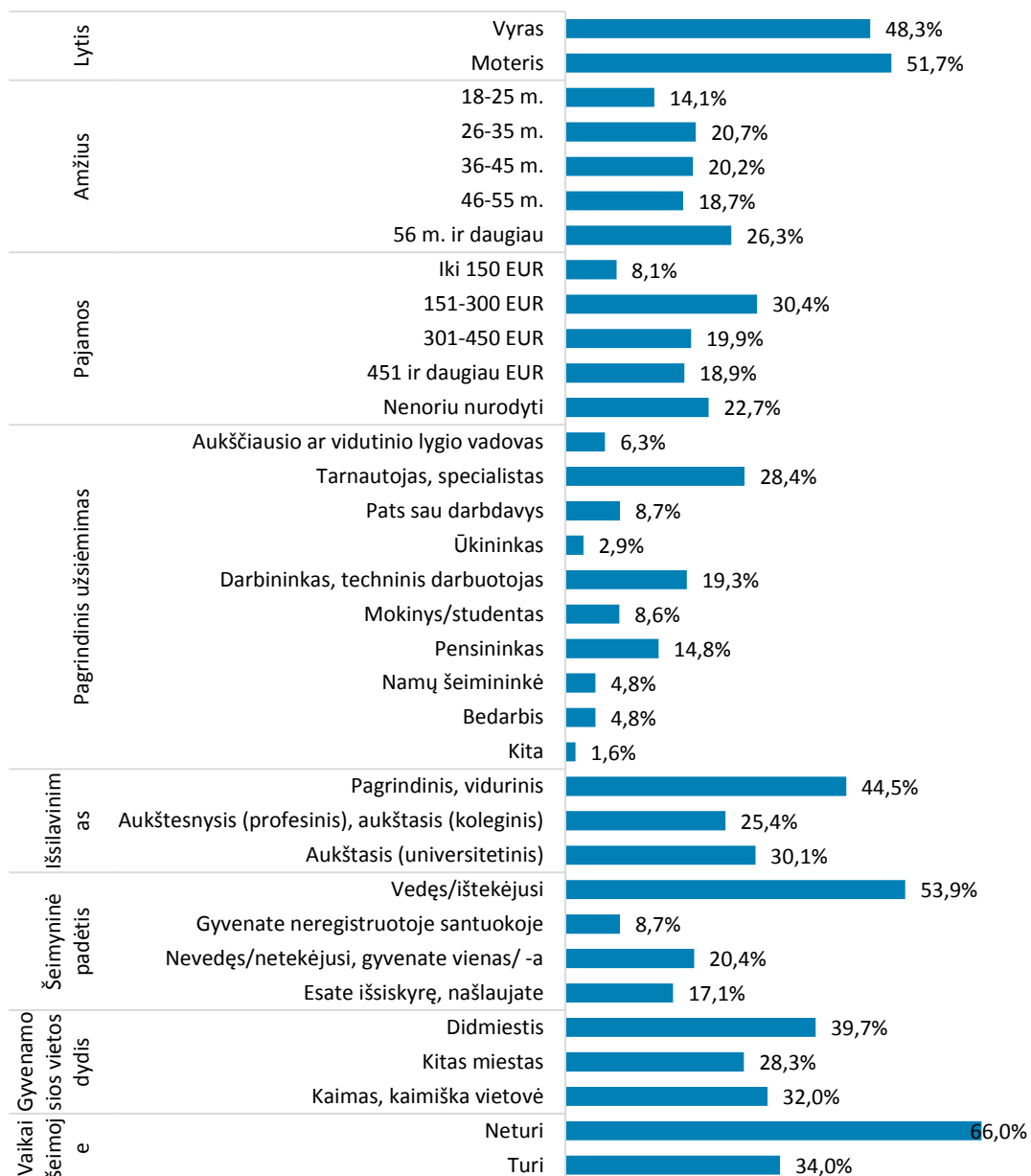
Regioniniai lauko tyrimo koordinatoriai atliko kontrolinius interviu su 10 proc. imties, iš kurių 90 proc. atlikti telefonu ir 10 proc. tiesioginio interviu būdu. Atliekant kontrolinius interviu buvo tikrinami kontaktų lapai ir pildomi kontroliniai klausimynai. Iškilus abejonėms



dėl nurodyto adreso pakeitimo, respondento atrinkimo procedūros pažeidimo bei deramo apklausos atlikimo regioniniai koordinatoriai tikrino visus interviuotojo darbo aspektus.

1.7. Respondentų demografinės charakteristikos

Apklaustųjų demografinis profilis atitinka šalies gyventojų pasiskirstymą pagal lyties, amžiaus, išsimokslinimo ir gyvenamosios vietos kriterijus.

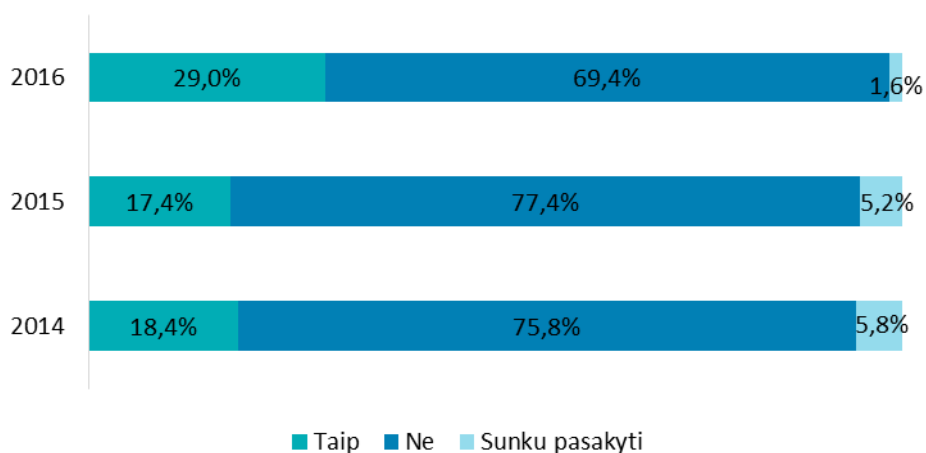




2. Tyrimo rezultatai

Paklausus respondentų apie patiriamą smurtą, 29 proc. respondentų teigė, kad patiria arba kada nors anksčiau yra patyrę smurtą. Lyginant su praėjusiais metais, patyrusių smurtą dalis padidėjo daugiau nei 11 procentinių punktų. Pastebimas sumažėjimas tų, kurie negalėjo pasakyti, ar yra patyrę smurtą.

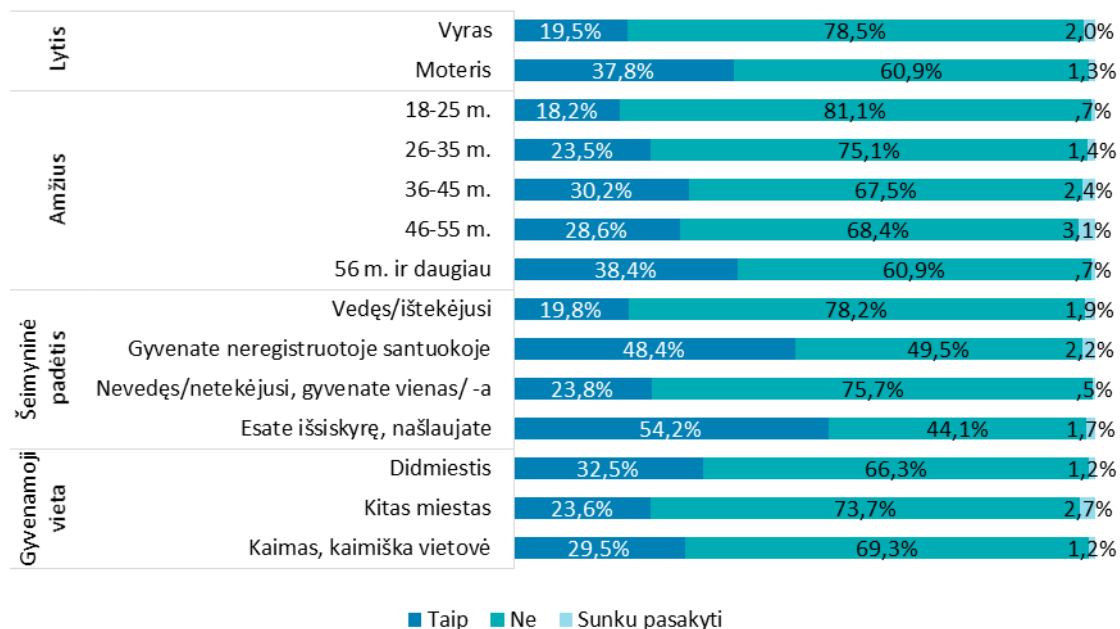
Diagrama Nr. 1. Patiriamas smurtas (2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010, 2014 m. N=1009)



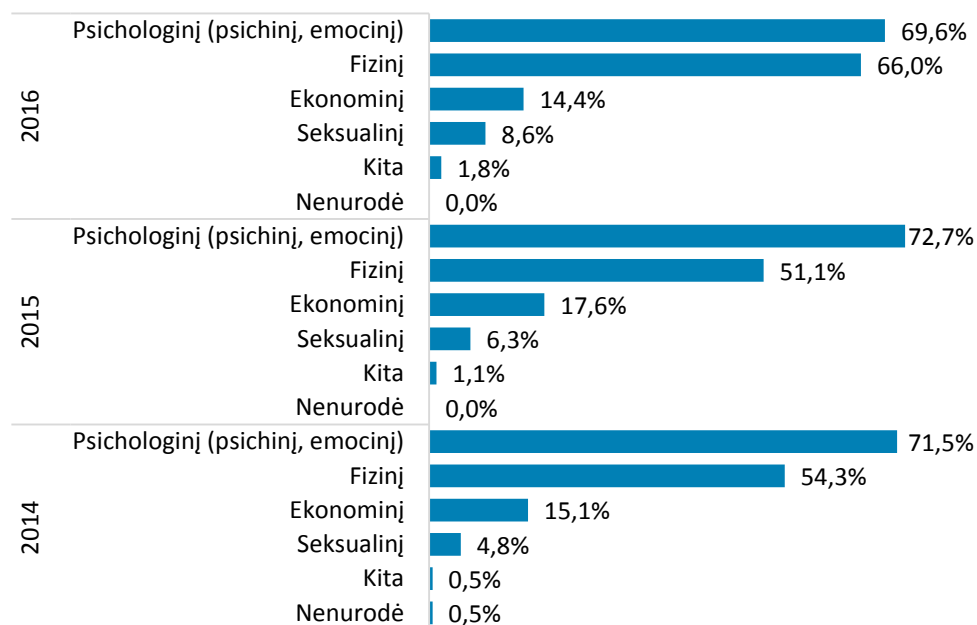
Beveik dvigubai dažniau smurtą patiria moterys nei vyrai (atitinkamai 37,8 proc. ir 19,5 proc.). Iš visų amžiaus grupių išsiskiria 56 metų ir vyresni respondentai – 38 proc. iš jų patiria arba yra patyrę smurtą. Pagal šeimyninę padėtį išsiskiria dvi grupės, kuriose dažniau patiriamas smurtas. Daugiau nei pusė (54,2 proc.) respondentų, kurie yra našliai arba išsiskykę, buvo susidūrę su smurtu artimoje aplinkoje. Didelė dalis (48,4 proc.) respondentų, gyvenančių neregistruotoje santuokoje patiria arba yra patyrę smurtą.



Diagrama Nr. 2. Patiriamas smurtas pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį ir gyvenamąją vietą (N=1049)



Dažniausiai patiriamas smurtas – psichologinis, emocinis. 2016 metais 69,6 proc. respondentų, prieš kuriuos smurtaujama, nurodė, kad naudojamas psichologinis smurtas. Lyginant šios smurto rūšies paplitimą su ankstesniais metais, pastebimas kelių procentinių punktų sumažėjimas. Tačiau padaugėjo žmonių, teigiančių, kad prieš juos naudojamas fizinis smurtas: 2014 m. – 54,3 proc., 2015 m. – 51,1 proc., o 2016 m. – 66,0 proc. Matomas respondentų skaičiaus didėjimas, kurie teigė, kad patiria ar yra patyrę seksualinį smurtą – nuo 2014 metų šis skaičius padidėjo beveik 4 procentiniais punktais (atitinkamai 4,8 proc. ir 8,6 proc.).

Diagrama Nr. 3. Patiriamo smurto rūšys (2016 m. N=304)*


* Procentai pateikiami nuo atsakiusiųjų, kad patyrė smurtą.

Vyrų ir moterų, patiriančių fizinį smurtą procentinė dalis yra panaši: vyrai – 65,2 proc., o moterys – 66,4 proc. Tarp vyrų, ši smurto rūšis yra dažniausiai pasitaikanti. Respondentės moterys pažymėjo, kad dažniausiai patiria arba patirdavo psichologinį, emocinį smurtą (77,1 proc.). Tuo tarpu vyrai su tuo susiduria šiek tiek rečiau – 55,4 proc. teigia turėję patirčių su šia smurto rūšimi. Ryškūs skirtumai matomi seksualinio smurto patyrimu: prieš 1,8 proc. vyrų ir, kur kas didesnę dalį - 12,1 proc. - moterų buvo panaudota ši smurto rūšis. 18-25 m. respondentai teigė, kad dažniausiai susiduria su psichologiniu ir fiziniu (71,4 proc.) smurtu. Ekonominis ir seksualiniais smurtas dažniausiai patiriamas 26-35 m. amžiaus respondentų grupėje (atitinkamai 21,8 proc. ir 18,2 proc.). 56 m. ir daugiau amžiaus grupė yra ta, kurioje daugiausiai patiriama fizinio smurto. Santuokoje gyvenantys respondentai nurodė, kad daugiausiai yra susidūrę su psichologiniu smurtu (70,3 proc.). Iš visų šeimyninių statusų, jie rečiausiai susiduria su seksualiniu smurtu (4,7 proc.) Neregistruotoje santuokoje gyvenančių žmonių patyrimai išsiskiria dėl dažniau patiriamo ekonominio (21,7 proc.) ir seksualinio (17,4 proc.) smurto. Vieniši, nevedę ar neištekėjusios dažniausiai patiria psichologinį smurtą, tačiau rečiausiai, palyginti su kitais šeimyniniais statusais, patiria ekonominį smurtą (7,7 proc.).



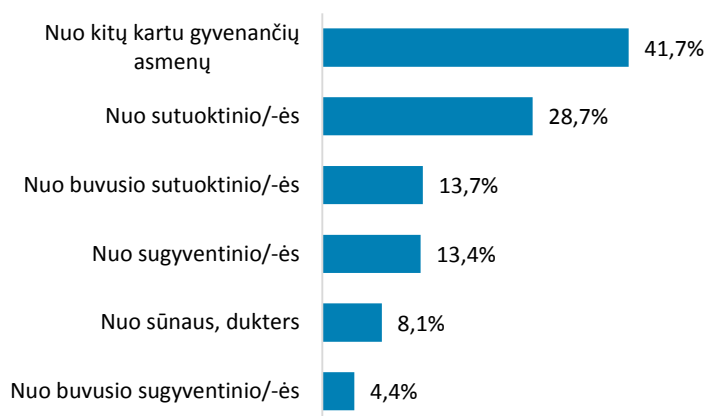
Išsiskyre, našliais tapę respondentai išsiskiria iš visų šių grupių tuo, kad daugiausiai patiria ar patyrė fizinį smurtą (73,0 proc.). Didmiestyje gyvenantys respondentai nurodė, kad daugiausiai patirčių turėję su psichologiniu smurtu (76,8 proc.). Lyginant pagal gyvenamąsias vietas, psichologinis smurtas vyrauja didmiesčiuose. Kituose miestuose gyvenantys respondentai dažniausiai (lyginant su kitomis gyvenamosiomis vietovėmis) susiduria su ekonominiu (24,4 proc.) ir seksualiniu (12,2 proc.) smurtu. Kaimo vietovėse gyvenantys respondentai pažymėjo, kad daugiausiai yra patyrę fizinio smurto (69,6 proc.). Verta pabrėžti, kad kaimo vietovėse (kaip ir kituose miestuose) seksualinis smurtas yra naudojamas dažniau nei didmiesčiuose (10,8 proc.).

Lentelė Nr. 1. Patiriamo smurto rūšys pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (% nuo patiriančių smurtą, N=304)

		Fizinį smurtą	Psichologinį, emocinį smurtą	Seksualinį smurtą	Ekonominį smurtą	Kita
Lytis	Vyras	65,2%	55,4%	1,8%	8,9%	1,8%
	Moteris	66,4%	77,1%	12,1%	17,3%	1,9%
Amžius	18-25 m.	71,4%	78,6%	7,1%	7,1%	0,0%
	26-35 m.	63,6%	72,7%	18,2%	21,8%	0,0%
	36-45 m.	57,7%	66,2%	5,6%	14,1%	1,4%
	46-55 m.	60,3%	74,6%	7,9%	17,5%	3,2%
	56 m. ir daugiau	74,3%	65,1%	6,4%	11,0%	2,8%
Šeimyninė padėtis	Vedęs/ištekėjusi	61,7%	70,3%	4,7%	15,6%	1,6%
	Gyvenate neregistruotoje santuokoje	58,7%	69,6%	17,4%	21,7%	2,2%
	Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a	69,2%	73,1%	9,6%	7,7%	1,9%
	Esate išsiskyre, našlaujate	73,0%	67,0%	9,0%	13,0%	2,0%
Gyvenamosios vietovės dydis	Didmiestis	64,1%	76,8%	4,9%	10,6%	2,8%
	Kitas miestas	64,6%	62,2%	12,2%	24,4%	2,4%
	Kaimas, kaimiška vietovė	69,6%	65,7%	10,8%	11,8%	0,0%

Paklausus apie smurtautoją, 41,7 proc. respondentų nurodė, kad tai yra kiti kartu gyvenantys asmenys. Tai dažniausiai nurodyti smurtautojai. Beveik trečdalis (28,7 proc.) įvardijo, kad tai yra jų sutuoktinis/-ė. Per pusę mažiau (13,7 proc.) patiria ar patyrė smurtą nuo buvusio sutuoktinio/-ės. Šiek tiek mažiau (13,4 proc.) nurodė, kad smurtautojas yra ar buvo sugyventinis/-ė. Nuo sūnaus ar dukters smurtą patyrė 8,1 proc. respondentų. Rečiausiai (4,4 proc.) patiriamas smurtas nuo buvusio sugyventinio/-ės.

Diagrama Nr. 4. Smurtautojai artimoje aplinkoje 2016 m. (% nuo patiriančių smurtą, N=304)¹



Respondentės moterys dažniausiai smurtą patyrė nuo sutuoktinio (37,6 proc.), o vyrai – nuo kitų kartu gyvenančių asmenų (65,7 proc.). Kitų kartu gyvenančių asmenų smurtą dažniausiai (78,6 proc.) patyrė 18-25 m. respondentai. 46-55 m. asmenys, dalyvavę apklausoje, dažniausiai kenčia nuo buvusio sutuoktinio/-ės. 56 m. ir vyresni respondentai yra daugiausiai susidūrę su sutuoktinio smurtu. Didmiesčiuose dažniau kenčiamas smurtas nuo sūnaus ar dukters, nei kituose miestuose ar kaimo vietovėse (atitinkamai 12,1 proc., 6,4 proc. ir 3,9 proc.).

¹ Šis klausimas nebuvo užduodamas 2014 ir 2015 m., todėl palyginimai nėra pateikiami



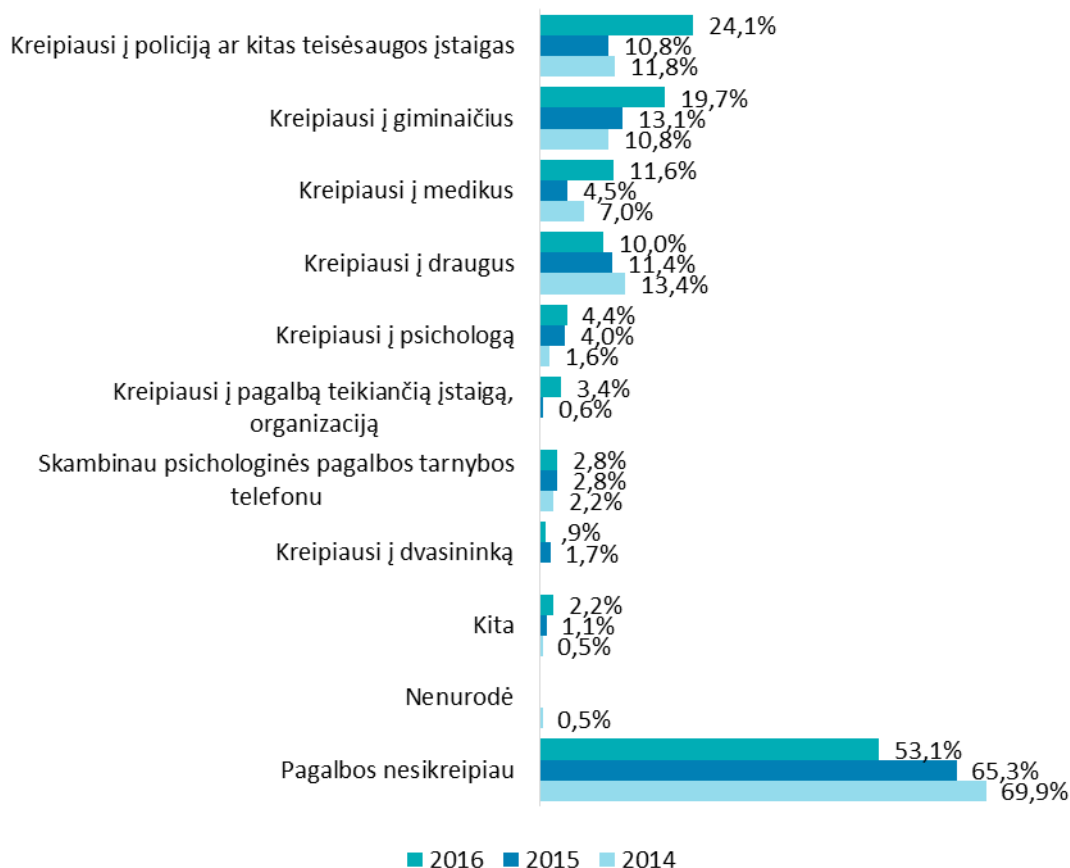
Lentelė Nr. 2. Smurtautojai artimoje aplinkoje pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (% nuo patiriančių smurtą, N=304)

		Nuo sutuoktinio/-ės	Nuo sugyventinio/-ės	Nuo buvusio sutuoktinio/-ės	Nuo buvusio sugyventinio/-ės	Nuo sūnaus, dukters	Nuo kitų kartu gyvenančių asmenų
Lytis	<i>Vyras</i>	11,1%	10,2%	4,6%	2,8%	15,7%	65,7%
	<i>Moteris</i>	37,6%	15,0%	18,3%	5,2%	4,2%	29,6%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	7,1%	17,9%	0,0%	3,6%	0,0%	78,6%
	<i>26-35 m.</i>	22,2%	22,2%	9,3%	5,6%	7,4%	44,4%
	<i>36-45 m.</i>	30,4%	15,9%	10,1%	7,2%	4,3%	40,6%
	<i>46-55 m.</i>	27,4%	8,1%	21,0%	4,8%	12,9%	45,2%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	37,0%	9,3%	17,6%	1,9%	10,2%	29,6%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	35,0%	7,3%	7,3%	1,6%	9,8%	56,1%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	19,6%	39,1%	10,9%	6,5%	6,5%	28,3%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	3,8%	11,5%	1,9%	11,5%	3,8%	71,2%
	<i>Esate išsiskykę, našlaujate</i>	38,0%	10,0%	29,0%	3,0%	9,0%	15,0%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	27,1%	15,0%	14,3%	5,7%	12,1%	45,0%
	<i>Kitas miestas</i>	29,5%	19,2%	9,0%	2,6%	6,4%	37,2%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	30,1%	6,8%	16,5%	3,9%	3,9%	40,8%

Iš visų respondentų, nukentėjusių nuo smurto, šiek tiek daugiau nei pusė (53,1 proc.) niekur nesikreipė pagalbos. Žmonių, kurie nesikreipia nukentėję nuo smurto kiekvienais metais vis mažiau. Per du pastaruosius metus, šis skaičius pakito 16,8 procentinio punkto (2014 m. – 69,9 proc., 2016 m. - 53,1proc.). Į policiją ir kitas teisėsaugos įmones, kaip padedančias nuo smurto nukentėjusiems žmonėms, buvo kreiptasi dažniausiai (24,1 proc.) Pastebimas išaugęs pasitikėjimas šiomis įstaigomis – daugiau nei dvigubai žmonių kreipėsi palyginti su 2014 m. Penktadalis respondentų (19,7 proc.) patyrę smurtą pagalbos ieškojo pas giminaičius. 2016 m. daugiau nei 2015 m. ir 2014 m. respondentų nukentėję nuo smurto kreipėsi į medikus (atitinkamai 11,6 proc., 4,5 proc. ir 7,0 proc.). Draugų pagalbos prašė 10,0 proc. respondentų – tai yra mažiausia dalis per pastaruosius trejus metus. Pokytis matomas ir tarp tų, kurie kreipėsi į įstaigas, organizacijas, teikiančias pagalbą – 2015 m. 0,8 proc. respondentų rinkosi tokią pagalbą, o 2016 m. – net 3,4 proc.



Diagrama Nr. 5. Kreipimasis dėl pagalbos. (% nuo patiriančių smurtą, N=304)



Pastebimi skirtumai tarp vyrų ir moterų, kurie kreipiasi pagalbos: iš visų tyrime dalyvavusių moterų, 43,9 proc. nesikreipė pagalbos, o tokių vyrų buvo kur kas daugiau, net 71,3 proc. Jaunesni respondentai (18-25 m.) pagalbos dažniausiai ieškojo pas savo giminaičius. 26-35 m. tyrimo dalyviai dažniau nurodė, kad pagalbos kreipėsi į policiją ar kitas teisėsaugos institucijas. Palyginti su kitomis amžiaus grupėmis, šio amžiaus žmonės dažniausiai kreipėsi į teisėsaugą. Lyginant visas amžiaus grupes ir jų kreipimąsi į psichologus, 46-55 m. respondentų amžiaus grupė dažniausiai pasirinkdavo tokį sprendimą (11,5 proc.).



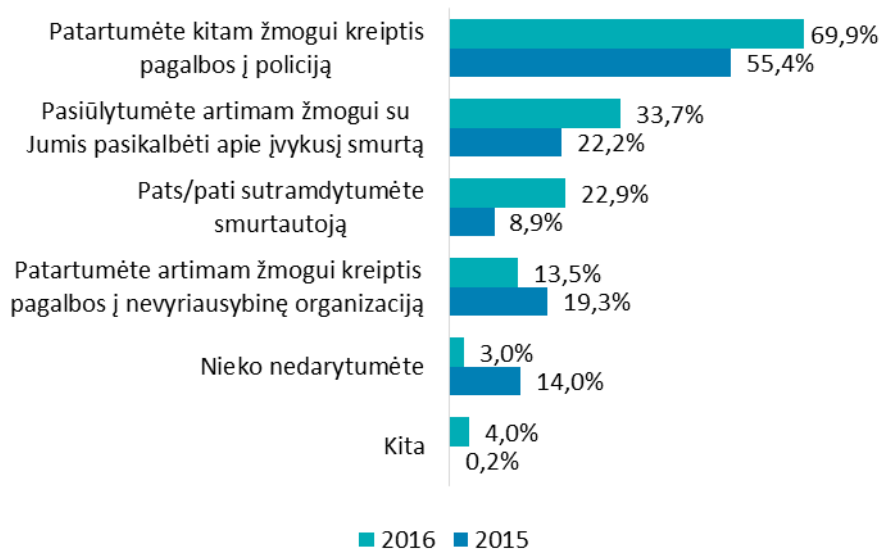
Lentelė Nr. 3. Kreipimasis pagalbos pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (% nuo patiriančių smurtą, N=304)

		Draugai	Giminių	Policija (teisėsauga)	Medikai	Istaiga, organizacija	Psichologinės pagalbos telefonas	Psichologas	Dvasininkas	Kita	Nesikreipiau
Lytis	<i>Vyras</i>	3,7%	13,0%	15,7%	5,6%	2,8%	0,9%	2,8%	0,0%	0,0%	71,3%
	<i>Moteris</i>	13,2%	23,1%	28,3%	14,6%	3,8%	3,8%	5,2%	1,4%	3,3%	43,9%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	17,9%	25,0%	10,7%	0,0%	0,0%	3,6%	3,6%	3,6%	0,0%	60,7%
	<i>26-35 m.</i>	9,3%	18,5%	31,5%	13,0%	7,4%	11,1%	3,7%	0,0%	1,9%	48,1%
	<i>36-45 m.</i>	10,1%	23,2%	23,2%	7,2%	2,9%	1,4%	4,3%	1,4%	2,9%	47,8%
	<i>46-55 m.</i>	14,8%	19,7%	24,6%	13,1%	3,3%	1,6%	11,5%	1,6%	3,3%	49,2%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	5,6%	16,7%	24,1%	15,7%	2,8%	0,0%	0,9%	0,0%	1,9%	59,3%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	8,2%	14,8%	10,7%	9,8%	2,5%	0,8%	5,7%	0,8%	0,8%	67,2%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	8,7%	21,7%	37,0%	10,9%	0,0%	6,5%	2,2%	2,2%	2,2%	47,8%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	13,5%	15,4%	19,2%	7,7%	3,8%	3,8%	1,9%	1,9%	1,9%	59,6%
	<i>Esate išsiskyre, našlaujate</i>	11,0%	27,0%	37,0%	16,0%	6,0%	3,0%	5,0%	0,0%	4,0%	35,0%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	12,1%	18,6%	20,7%	9,3%	4,3%	0,7%	5,7%	2,1%	2,9%	53,6%
	<i>Kitas miestas</i>	10,3%	28,2%	25,6%	10,3%	2,6%	7,7%	3,8%	0,0%	1,3%	52,6%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	6,9%	14,7%	27,5%	15,7%	2,9%	2,0%	2,9%	0,0%	2,0%	52,9%

Apklausoje metu buvo bandoma išsiaiškinti, kur respondentai nukreiptų ieškoti pagalbos savo artimuosius. Pirmiausia, matomas pokytis tarp tų, kurie iš viso nepatarinėtų: 2015 m. tokių buvo 14,0 proc., o 2016 m. – 3,0 proc. Didžioji dalis respondentų pasakė, kad patartų kitam žmogui kreiptis pagalbos į policiją (69,9 proc.). Žmonių skaičius, kurie rekomenduotų būtent tokį būdą, išaugo šiek tiek daugiau nei 14 procentinių punktų. Daugiau nei trečdalis (33,7 proc.) respondentų nukentėjusiajam siūlytų savo asmeninę pagalbą. 2016 m., lyginant su 2015 m., išaugo skaičius žmonių, kurie patys sutramdytų smurtautoją (atitinkamai 22,9 proc., ir 8,9 proc.). 13,5 proc. respondentų patartų kreiptis į nevyriausybines organizacijas. Šį būdą patartų beveik 6 procentiniais punktais mažiau respondentų nei 2015 m.



Diagrama Nr. 6. Patarimas artimam žmogui, patyrusiam smurtą 2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010, 2014 m. N=1009)



Moterys, rekomenduodamos pagalbą, dažniau nei vyrai, pataria kreiptis į nevyriausybines organizacijas (atitinkamai 17,3 proc. ir 9,5 proc.). Vyrai dažniau nei moterys yra linkę patys sudrausminti smurtautoją (32,5 proc.). 18 - 25 m. amžiaus respondentai dažniau nei kiti atsakė, kad patys drausmintų smurtautoją. Miestuose gyvenantys žmonės palyginti su didmiesčiuose ir kaimo vietovėmis gyvenančiais dažniau patartų artimajam kreiptis į nevyriausybines organizacijas (73,4 proc.).

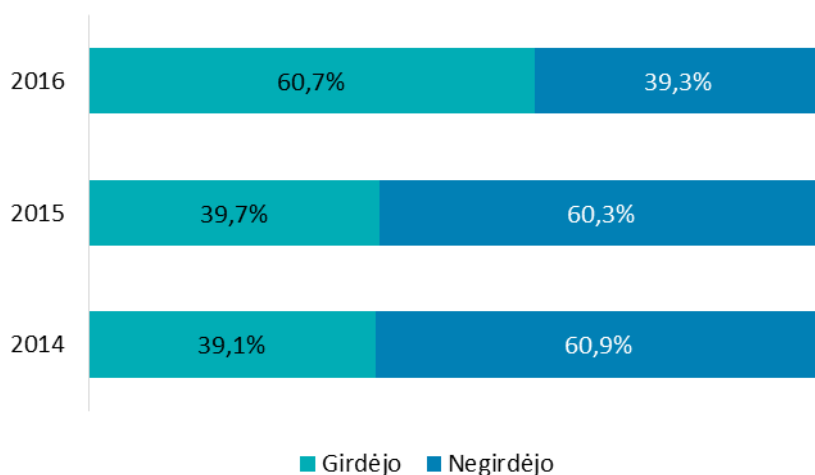
Lentelė Nr. 4. Patarimas artimam žmogui, patyrusiam smurtą, pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1049)

		Kreiptis į policiją	Kreiptis į NVO	Pasikalbėti su Jumis	Pats/pati sutramdytumėte smurtautoją	Nieko nedarytumėte	Kita
Lytis	Vyras	64,1%	9,5%	35,7%	32,5%	3,2%	2,0%
	Moteris	75,3%	17,3%	31,7%	13,8%	2,8%	5,9%
Amžius	18-25 m.	61,5%	18,2%	44,6%	33,1%	4,1%	1,4%
	26-35 m.	76,5%	16,6%	35,0%	21,2%	0,9%	4,1%
	36-45 m.	66,0%	13,7%	35,4%	21,2%	3,8%	4,7%
	46-55 m.	68,4%	14,8%	32,1%	23,0%	3,1%	2,6%
	56 m. ir daugiau	73,2%	7,6%	26,4%	19,9%	3,3%	5,8%
Šeimyninė padėtis	Vedęs/ištekėjusi	68,8%	11,0%	35,9%	21,4%	2,1%	3,5%
	Gyvenate neregistruotoje santuokoje	76,9%	14,3%	29,7%	18,7%	2,2%	5,5%
	Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a	63,6%	16,8%	37,4%	33,6%	4,7%	1,9%
	Esate išsiskyrę, našlaujate	77,1%	17,3%	24,0%	16,8%	3,9%	7,3%
Gyvenamosios vietovės dydis	Didmiestis	69,2%	17,3%	39,9%	26,4%	2,4%	3,8%
	Kitas miestas	73,4%	10,8%	32,0%	15,5%	1,3%	5,7%
	Kaimas, kaimiška vietovė	67,6%	11,3%	27,4%	25,0%	5,1%	2,7%



Organizacijų ir įstaigų, kurios padeda nukentėjusiajam nuo smurto aplinkoje, žinomumas visuomenėje auga. Nuo 2014 m. iki 2016 m. žinančių apie tokias įstaigas padaugėjo 21,6 procentinio punkto.

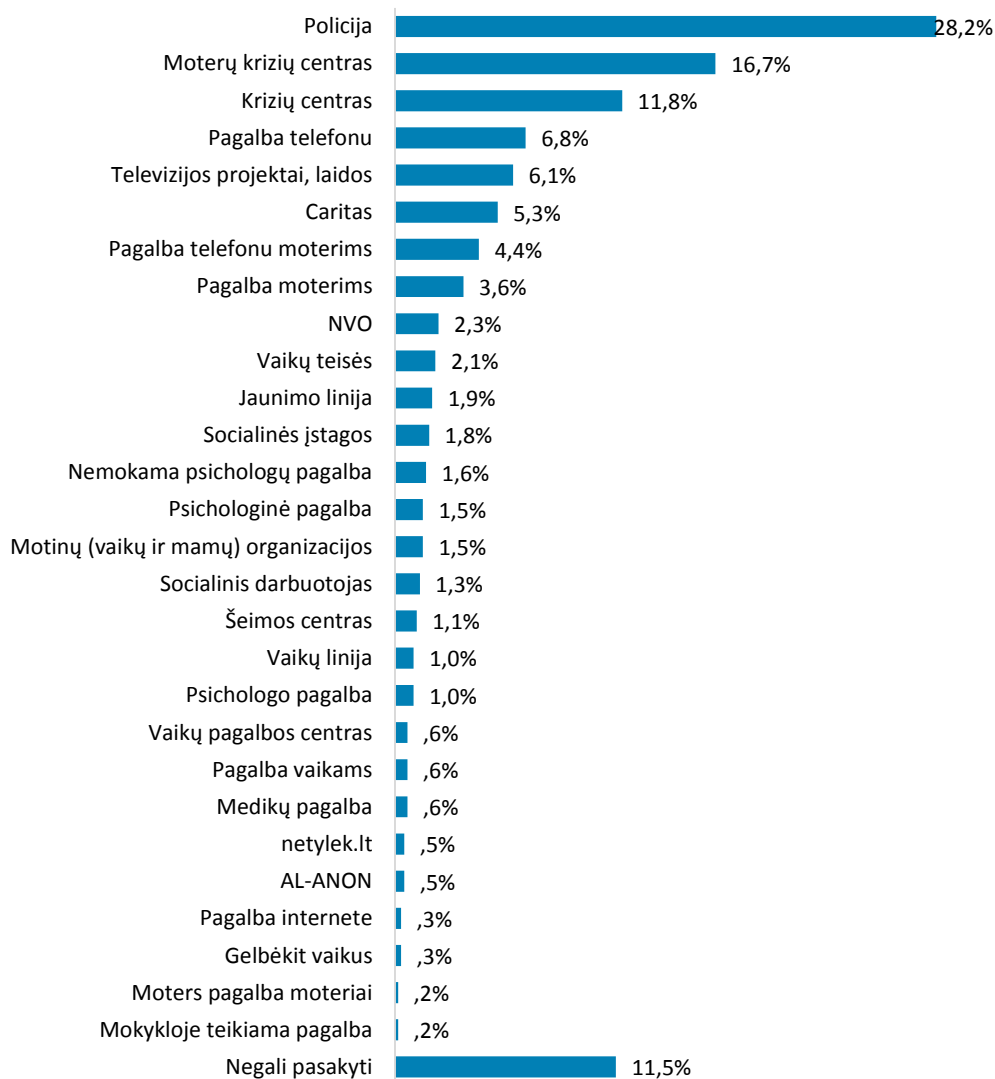
Diagrama Nr. 7 Ar girdėjo apie organizacijas, įstaigas, kurios padeda nukentėjusiam nuo smurto artimoje aplinkoje (2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010, 2014 m. N=1009)



Tų respondentų, kurie įvardijo, kad yra girdėję įstaigas, organizacijas, padedančias nukentėjusiems nuo smurto aplinkoje, buvo paprašyta konkrečiai įvardinti, kokias įstaigas jie žino. Dažniausiai buvo paminėta policija – beveik trečdalis (28,2 proc.) respondentų įvardijo šią įstaigą. Kitos dažniau paminėtos įstaigos – moterų krizių centras (16,7 proc.) ir krizių centras (11,8 proc.).

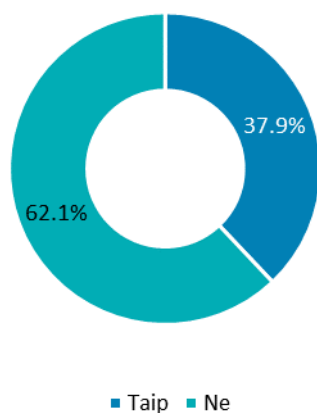


Diagrama Nr. 8. Ar girdėjo apie organizacijas, įstaigas, kurios padeda nukentėjusiam nuo smurto artimoje aplinkoje 2016m. (N=637)



Respondentų buvo klausiami ar turi draugų, pažįstamų, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje. Mažiau nei pusė (37,9 proc.) pasisakė, kad tokių žmonių savo rate nepažįsta.

Diagrama Nr. 9. Ar turi draugų, giminaičių, pažįstamų, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje 2016 m.



Respondenčių moterų draugų ir pažįstamų rate yra daugiau nei pas vyrus žmonių, prieš kuriuos smurtauojama (atitinkamai 44,6 proc. ir 30,8 proc.). Respondentai, kurie yra išsiskyrę/-usios, tapę našliais/-ėmis (52,5 proc.) ir tie, kurie gyvena neregistruotoje santuokoje (51,6 proc.), pažįsta daugiau žmonių, kurie patiria smurtą. Kaimo vietovėse gyvenantys respondentai, palyginti su didmiesčiuose ir kituose miestuose gyvenančiais, pažįsta daugiau žmonių, prieš kuriuos yra smurtauojama (43,8 proc.).

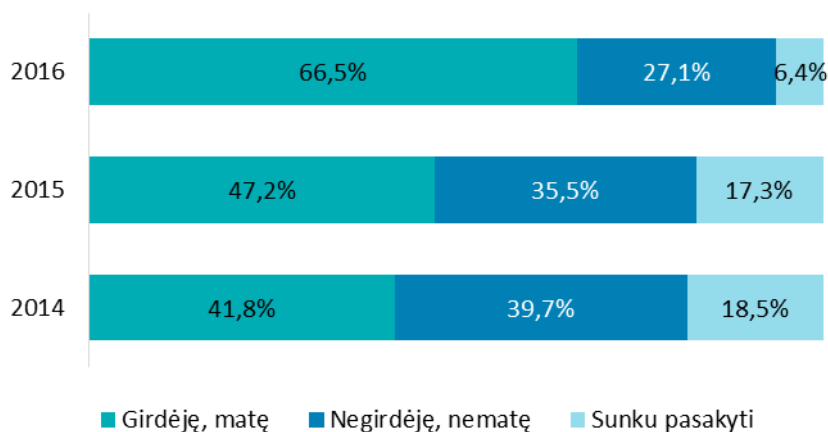
Lentelė Nr. 5. Ar turi draugų, giminaičių, pažįstamų, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1049)

		Taip	Ne
Lytis	<i>Vyras</i>	30,8%	69,2%
	<i>Moteris</i>	44,6%	55,4%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	37,2%	62,8%
	<i>26-35 m.</i>	32,7%	67,3%
	<i>36-45 m.</i>	39,2%	60,8%
	<i>46-55 m.</i>	34,2%	65,8%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	44,2%	55,8%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	32,0%	68,0%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	51,6%	48,4%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	35,5%	64,5%
	<i>Esate išsiskyrę, našlaujate</i>	52,5%	47,5%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	37,0%	63,0%
	<i>Kitas miestas</i>	32,7%	67,3%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	43,8%	56,3%



Buvo siekiama išsiaiškinti, ar pastebimi renginiai prieš smurtą artimoje aplinkoje, informacija žiniasklaidoje. Didžioji dalis (66,5 proc.) respondentų pasakė, kad pastebi tokio pobūdžio renginius ar informaciją. Matomas žymus matomumo išaugimas palyginti su 2014 m. ir 2015 m.

Diagrama Nr. 10. Renginių prieš smurtą artimoje aplinkoje, informacijos žiniasklaidoje matomumas (2016 m. N=1049, 2015 m. N=1010, 2014 m. N=1009)



Respondentės moterys dažniau pastebi renginius ar informaciją žiniasklaidoje prieš smurtą (71,2 proc.). Pastebėta, kad jauniausioji apklausos dalyvių grupė (18-25 m.) dažniau nei vyresni pastebi tokio pobūdžio renginius, informaciją. Kituose miestuose ir kaimo vietovėse gyvenantiems respondentams (atitinkamai 6,7 proc. ir 7,7 proc.) yra sunkiau įvardinti, prisiminti, ar jie yra matę ir girdėję apie renginius prieš smurtą artimoje aplinkoje.



Lentelė Nr. 6. Renginių prieš smurtą artimoje aplinkoje, informacijos žiniasklaidoje matomumas pagal lytį, amžių, šeimyninę padėtį, gyvenamąją vietovę. (N=1049)

		Taip	Ne	Sunku pasakyti
Lytis	<i>Vyras</i>	61,5%	32,0%	6,5%
	<i>Moteris</i>	71,2%	22,5%	6,3%
Amžius	<i>18-25 m.</i>	69,6%	25,7%	4,7%
	<i>26-35 m.</i>	60,8%	32,3%	6,9%
	<i>36-45 m.</i>	67,9%	25,5%	6,6%
	<i>46-55 m.</i>	67,3%	26,0%	6,6%
	<i>56 m. ir daugiau</i>	67,8%	25,7%	6,5%
Šeimyninė padėtis	<i>Vedęs/ištekėjusi</i>	68,7%	25,0%	6,4%
	<i>Gyvenate neregistruotoje santuokoje</i>	63,7%	26,4%	9,9%
	<i>Nevedęs/netekėjusi, gyvenate vienas/ -a</i>	62,6%	31,3%	6,1%
	<i>Esate išsiskyrę, našlaujate</i>	65,9%	29,1%	5,0%
Gyvenamosios vietovės dydis	<i>Didmiestis</i>	67,3%	27,6%	5,0%
	<i>Kitas miestas</i>	66,3%	26,9%	6,7%
	<i>Kaimas, kaimiška vietovė</i>	65,8%	26,5%	7,7%



Išvados

Apibendrinant, 2016 m. metų duomenis apie smurtą artimoje aplinkoje pastebima, kad išaugo žmonių, patiriančių smurtą skaičius. Smurto aukomis dažniau tampa moterys nei vyrai. Pastebima, kad išsiskyrę ar gyvenantys ne santuokoje patiria ar yra patyrę daugiau smurto.

Psichologinis, emocinis smurtas – dažniausia patiriama smurto rūšis. Lyginant 2014 m. ir 2016 m. išaugo žmonių dalis, kurie tvirtina, kad turėjo ar turi patirčių, susijusių su fiziniu smurtu. Kalbant apie patiriamo smurto pobūdį, moterys kur kas dažniau nei vyrai patiria psichologinį, seksualinį ir ekonominį smurtą.

Tyrimo metu paaiškėjo, kad dažniausiai smurtautojas yra kitas kartu gyvenantis asmuo (ne sutuoktinis ar sugyventinis). Vyrai dažniausiai tampa šių smurtautojų aukomis. Trečdalis visų apklaustųjų nurodė, kad smurtautojas yra jų sutuoktinis/-ė. Moterys smurtą dažniausiai kenčia nuo sutuoktinio.

Lyginant pastaruosius metus pastebima, kad žmonės vis dažniau kreipiasi pagalbos į institucijas ar kitus žmonės. Tačiau nesikreipusių skaičius vis dar išlieka aukštas: šiek tiek daugiau nei pusė nesikreipia nukentėję nuo smurto. Pastebimas išaugęs pasitikėjimas valstybės institucijomis: policija (ar kitomis teisėsaugos įstaigomis) ir medikais.

Pasitikėjimas policija pastebimas ir tuomet, kai žmonės rekomenduoja savo artimiesiems, į ką kreiptis pagalbos tapus smurto auka – didžioji dalis pasisakė, už tai, kad reikia kreiptis į policiją.

Daugiau nei pusė respondentų teigė, kad jie žino, kokios įstaigos ar organizacijos gali padėti nukentėjusiems nuo smurto. Šis žinančių skaičius palyginti su 2014 m., yra išaugęs. Pagrindinės įvardintos institucijos – policija, moterų krizių centras, bendras krizių centras bei įvairi psichologinė pagalba telefonu.

Mažiau nei pusė (apie 40 proc.) respondentų nurodė, kad savo draugų, pažįstamų rate žino žmonių, kurie patiria smurtą. Daugiau tokių atvejų žino moterys, asmenys gyvenantys neregistruotoje santuokoje ir asmenys, kurie gyvena kaimo vietovėse.

Įvairių renginių, informacijos žiniasklaidoje, kuri yra skirta prieš smurtą aplinkoje matomumas auga. Lyginant su 2014 m. jis yra išaugęs daugiau nei 20 procentinių punktų.



Priedas

Anketa

Laba diena,

Aš esu iš Eurotelos, Šiuo metu mes Lietuvos respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu visoje Lietuvoje atliekame gyventojų apklausą apie smurtą artimoje aplinkoje. Ši apklausa yra anoniminė, t.y. jūsų atsakymai bus analizuojami tik apibendrinta forma, kartu su kitų 1000 Lietuvos gyventojų atsakymais. Prašytume skirti mums 5 minutes ir atsakyti į keletą klausimų.

Ižanga respondentui: Smurtas artimoje aplinkoje yra žmogui daromas tyčinis fizinis, psichologinis (psichinis, emocinis), seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio žmogus patiria fizinę, materialinę ar kitokią žalą.

Toks smurtas patiriamas iš žmonių, su kuriais gyvenama kartu: nuo vyro ar žmonos, partnerio/sugyventinio, buvusio vyro ar buvusios žmonos, buvusio sugyventinio ar sugyventinės, nuo kitų žmonių, su kuriais gyvenama po vienu stogu – brolių, seserų, vaikų ir pan.

Smurtas gali būti fizinis, pvz., Jums suduotas smūgis, antausis, sumušimas, kitoks fizinis kankinimas.

Smurtas gali būti psichologinis, t.y. kai Jums grasinama, kai Jūs žeminama/žeminamas, patiriate įžeidinėjimus, sekimą, persekiojimą ar kitoki psichinį kankinimą.

Smurtas gali būti seksualinis, t.y. Jūs verčiama/verčiamas turėti lytinių santykių prieš savo valią.

Smurtas gali būti ekonominis, pvz., Jums neleidžiama leisti pinigų, pirkti prekes, piktybiškai kontroliuojamos Jūsų išlaidos ir pan.

1. Ar Jūs patiriate, arba esate anksčiau patyręs smurtą artimoje aplinkoje?

1. Taip
2. Ne PEREITI PRIE KLAUSIMO NR. 5
3. Sunku pasakyti

Respondentams, kurie atsako taip:

2. Kokį smurtą esate patyrę? (galimi keli atsakymai)

1. Fizinį
2. Psichologinį (psichinį, emocinį)
3. Seksualinį
4. Ekonominį
5. Kita

3. Nuo ko patyrėte smurtą? (galimi keli atsakymai)

1. Nuo sutuoktinio/-ės



2. Nuo sugyventinio/-ės
3. Nuo buvusio sutuoktinio/-ės
4. Nuo buvusio sugyventinio/-ės
5. Nuo sūnaus, dukters
6. Nuo kitų kartu gyvenančių asmenų

4. Kai patyrėte smurtą, kur kreipėtės pagalbos? (galimi keli atsakymai)

1. Pagalbos nesikreipiau
2. Kreipiausi į draugus
3. Kreipiausi į giminaičius
4. Kreipiausi į policiją ar kitas teisėsaugos įstaigas
5. Kreipiausi į medikus
6. Kreipiausi į pagalbą teikiančią įstaigą, organizaciją
7. Skambinau psichologinės pagalbos tarnybos telefonu
8. Kreipiausi į psichologą
9. Kreipiausi į dvasininką
10. Kita

TOLESNI KLAUSIMAI VISIEMS RESPONDETAMS

5. Jei Jums artimas žmogus (šeimos narys, giminaitis, draugas) patirtų smurtą artimoje aplinkoje, ką darytumėte? (galimi keli atsakymai)

1. Patartumėte artimam žmogui kreiptis pagalbos į policiją;
2. Patartumėte artimam žmogui kreiptis pagalbos į nevyriausybinę organizaciją;
3. Pasiūlytumėte artimam žmogui su Jumis pasikalbėti apie įvykusį smurtą;
4. Pats/pati sutramdytumėte smurtautoją;
5. Nieko nedarytumėte;
6. Kita

6. Ar esate girdėjęs (-usi) apie kokias nors įstaigas, organizacijas Lietuvoje, kurios padeda žmonėms, nukentėjusiems nuo smurto artimoje aplinkoje?

1. Taip
2. Ne

Jei taip, paminėkite, kokias

.....

7. Ar tarp savo draugų, giminių, kaimynų pažįstate žmonių, kurie patiria smurtą artimoje aplinkoje?

1. Taip
2. Ne

8. Ar esate girdėję, matę renginius prieš smurtą artimoje aplinkoje, informaciją žiniasklaidoje?



1. Taip
2. Ne
3. Sunku atsakyti

Dar keletas klausimų apie jus.

D1. Amžius. Kiek jums pilnų metų? Įrašykite _____

D2. Jūsų lytis: 1. Vyras 2. Moteris

D3. Kokios pajamos tenka vienam jūsų šeimos nariui vidutiniškai per mėnesį. Sudėkite visų šeimos narių pajamas, gaunamas „į rankas“ ir padalinkite iš šeimos narių skaičiaus.

1. Iki 150 EUR
2. 150 - 300 EUR
3. 301 – 450 EUR
4. 451 ir daugiau EUR
5. Nenoriu nurodyti

D4. Koks šiuo metu yra jūsų pagrindinis užsiėmimas?

1. Aukščiausio ar vidutinio lygio vadovas
2. Tarnautojas, specialistas
3. Pats sau darbdavys
4. Ūkininkas
5. Darbininkas, techninis darbuotojas
6. Mokinys / studentas
7. Pensininkas
8. Namų šeimininkė
9. Bedarbis
10. Kita

D5. Jūsų išsimokslinimas

1. Pradinis, pagrindinis (8 arba 9 klasės),
2. Vidurinis, gimnazija (11 arba 12 klasių), vidurinis profesinis (profesinė technikos, amatų mokykla)
3. Aukštesnysis (technikumas, kolegija), aukštasis (kolegija, aukštoji mokykla)
4. Aukštasis (universitetas)

D6. Ar turite kartu su jumis gyvenančių vaikų iki 18 m.? Jei taip, tai kiek?



0. Neturiu
1. Turiu 1
2. Turiu 2
3. Turiu 3 ir daugiau

D7. Kokia yra jūsų šeiminė padėtis

1. Jūs este vedęs/ištekėjusi,
2. Gyvenate neregistruotoje santuokoje
3. Jūs esate nevedęs/netekėjusi, gyvenate viena (-s).
4. Esate išsiskyrę, našlaujate

D8. Gyvenamosios vietovės dydis

1. Didmiestis (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)
2. Kitas miestas
3. Kaimas, kaimiška vietovė